

การวิเคราะห์ตัวละครสุนัขในวรรณกรรมเยาวชน

An Analysis of Dog Characters in Children's Literature

Wei Xiuli¹ และ บัวพันธ์ สุพรรณยศ²

Wei Xiuli¹ and Buaphan Suphanyot²

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

University of Thai Chamber of Commerce, Thailand

Corresponding Author, E-mail: ¹weixiuli785@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ตัวละครสุนัขในวรรณกรรมเยาวชน จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ บ้านที่กลืนกินจากหัวใจผู้ไร้บ้าน นกกล้าผู้น่ารัก และหมา (อยู่) วัด ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเอกสาร โดยใช้ระเบียบวิธีการวิเคราะห์วรรณกรรมเป็นกรอบการศึกษา และปฏิบัติตามขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1. รวบรวมและสำรวจข้อมูลด้านแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานทางวิชาการ 2. ศึกษาและทำความเข้าใจเนื้อหาวรรณกรรมเยาวชนทั้ง 3 เรื่องที่มีตัวละครเอกเป็นสุนัข 3. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก ประกอบด้วย การวิเคราะห์ประเภทและลักษณะเฉพาะของตัวละครสุนัข กลวิธีการสร้างตัวละคร กลวิธีการนำเสนอตัวละคร และบทบาทหน้าที่ของตัวละครภายในเรื่อง 4. เรียบเรียงและสรุปผลการศึกษา จัดทำเป็นรายงานวิจัย และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัยตัวละครสุนัขจะแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1. ประเภทและลักษณะตัวละครพบว่าตัวละครสำคัญมี 2 ประเภทคือตัวละครเอกและตัวละครประกอบ ซึ่งมีลักษณะเด่น 8 ลักษณะ ได้แก่ 1) กตัญญูรู้คุณ จงรักภักดี ซื่อสัตย์ต่อเจ้านายมนุษย์ 2) ใจดีมีเมตตาเป็นมิตรแท้ 3) ฉลาด รอบคอบ มีไหวพริบ 4) กล้าหาญ อดทน มีมานะ เป็นนักสู้ชีวิต 5) เสียสละ มีภาวะความเป็นผู้นำ 6) มองโลกในแง่ดี มีจินตนาการ รักธรรมชาติ 7) เข้าใจชีวิต รู้ผิดชอบชั่วดี และ 8) มีสัญชาตญาณการล่า อย่างเอาชนะ 2. กลวิธีการสร้างตัวละคร พบว่ามี 4 วิธี ได้แก่ 1) สร้างให้มีบทบาทตามเนื้อเรื่อง 2) สร้างให้สมจริง 3) สร้างตามอุดมคติ และ 4) สร้างให้เป็นจุดศูนย์กลางของเรื่อง 3. กลวิธีการนำเสนอของตัวละคร พบว่านำเสนอทั้งโดยตรงและโดยอ้อม 4. บทบาทของตัวละครสุนัข พบว่ามีความสัมพันธ์ในฐานะสมาชิกของครอบครัวและชุมชน ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่าตัวละครสุนัขมีลักษณะคล้ายมนุษย์ มีชีวิตจิตใจ เพราะมีกลวิธีการสร้างและนำเสนอตัวละครอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกัน สามารถนำเสนอเรื่องราวชีวิตของสุนัขไร้บ้านในเชิงสร้างสรรค์ บทบาทความสัมพันธ์ทั้งด้านดีและด้านร้ายสะท้อนมิตรภาพความผูกพันและปัญหาที่น่าสะท้อนใจ

คำสำคัญ: สุนัข; ตัวละคร; วรรณกรรมเยาวชน

Abstract

This research article aims to analyze dog characters in Children's literature, namely Four-Legged Memoirs from the Heart of a Homeless One, The Lovely Hunter, and Temple Dogs. The researcher conducted qualitative research and documentary research, using the literary analysis method as the framework of the study, and followed four main research procedures: 1. collecting and surveying information on concepts, theories, and related research in order to establish an academic foundation; 2. studying and understanding the content of the three youth literary works in which the protagonists are dogs; 3. conducting an in-depth data analysis, including the analysis of the types and distinctive characteristics of dog characters, character creation strategies, character presentation strategies, and the roles and functions of the characters within the stories; and 4. organizing and summarizing the findings, preparing them as a research report, and presenting the analytical results systematically in a descriptive-analytical form.

The research findings on dog characters are divided into four aspects: 1. Regarding the types and characteristics of characters, the important characters are found to be of two types: protagonists and supporting characters. They possess eight distinctive characteristics: 1) gratitude, loyalty, and faithfulness to their human owners; 2) kindness, compassion, and true friendship; 3) intelligence, prudence, and wit; 4) courage, endurance, perseverance, and a fighting spirit; 5) sacrifice and leadership; 6) optimism, imagination, and love of nature; 7) understanding of life and moral awareness; and 8) hunting instincts and a desire to win. 2. Regarding character creation strategies, four methods are found: 1) creating characters according to their roles in the plot; 2) creating realistic characters; 3) creating idealized characters; and 4) creating characters as the center of the story. 3. Regarding character presentation strategies, the characters are presented both directly and indirectly. 4. Regarding the roles of dog characters, they are related to humans as members of families and communities. All of this shows that dog characters possess human-like qualities and have emotions and inner lives because the methods used to create and present the characters are appropriate and coherent. These methods creatively present the life stories of stray dogs. The roles and relationships, both positive and negative, reflect friendship, emotional attachment, and distressing problems.

Keywords: Dogs; Characters; Children's Literature

บทนำ

สุนัขเป็นสัตว์เลี้ยงที่มีความผูกพันใกล้ชิดและเป็นมิตรกับมนุษย์ มีลักษณะเด่น ได้แก่ ความเฉลียวฉลาด ความน่ารักน่าเอ็นดู และโดยเฉพาะความซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อเจ้าของ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสุนัขจึงปรากฏอยู่ในสังคมไทยมาช้านาน และกลายเป็นแรงบันดาลใจสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะหลายประเภท เรื่องราวความรักและความผูกพันระหว่างมนุษย์กับสุนัขยังเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดผลงานวรรณกรรมชื่อดังมากมาย เช่น พระราชนิพนธ์เรื่อง ทองแดง ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช, 2545) เรื่อง คนรักหมา (ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, 2555) และเรื่องสั้น มอม ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช (ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, 2547) รวมถึงนวนิยาย นิกกับพิม ของ ว. ณ ประมวญมารค (ว. ณ ประมวญมารค, 2555) ซึ่งผลงานทั้งหลายล้วนสะท้อนให้เห็นถึงความรัก ความผูกพัน และความจงรักภักดีของสุนัขต่อมนุษย์

งานวิจัยนี้เลือกศึกษาวรรณกรรมเยาวชนจำนวน 3 เรื่อง ที่มีตัวละครเอกเป็นสุนัข ได้แก่ บ้านทีกส์เท้าจากหัวใจผู้ไร้บ้าน นกกล้าผู้น่ารัก และหมา (อยู่) วัด ซึ่งทั้งสามเรื่องมีคุณค่าทางวรรณกรรมและได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในวงการวรรณกรรม

เรื่อง บ้านทีกส์เท้าจากหัวใจผู้ไร้บ้าน เขียนโดย ชนประเสริฐ คินทรักษ์ จัดพิมพ์ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2550 และพิมพ์ครั้งที่สองในปี พ.ศ. 2553 โดยสำนักพิมพ์พิมพ์บุรพา มีจำนวน 239 หน้า ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่น ประเภทหนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่น และรางวัลรองชนะเลิศอันดับหนึ่ง ประเภทวรรณกรรมเยาวชน จากรางวัลเซเว่นบุคควอร์ด ปี พ.ศ. 2551 นอกจากนี้ยังถูกกระทรวงวัฒนธรรมคัดเลือกให้แปลเป็นภาษาจีนเพื่อเผยแพร่วรรณกรรมไทยสู่ต่างประเทศในปี พ.ศ. 2553 และยังมีหนังสือนิยายภาพเรื่อง บ้านทีกส์เท้าจากหัวใจผู้ไร้บ้าน (ฉบับการ์ตูน) ที่ได้รับรางวัลอีกด้วย (ชนประเสริฐ คินทรักษ์, 2553) โครงการเซเว่นบุคควอร์ด (ม.ป.ป.) ได้สรุปคุณค่าผลงานไว้ว่า “ผู้ประพันธ์สามารถบอกเล่าเรื่องราวและความรู้สึกของสัตว์เลี้ยงที่ถูกทอดทิ้งได้ดี ภาษาราบรื่น สละสลวย และเหมาะสมกับสถานการณ์ในเรื่อง มีอารมณ์คล้อยตามในขณะอ่าน แสดงให้เห็นถึงความรัก ความเมตตาของคนที่มีต่อสัตว์เลี้ยง ภาพประกอบสวยงาม ตรงตามเนื้อหา และสื่ออารมณ์ของตัวละครได้ดี”

ส่วนเรื่อง นกกล้าผู้น่ารัก เป็นผลงานของชนประเสริฐ คินทรักษ์ เช่นเดียวกัน จัดพิมพ์ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2553 โดยสำนักพิมพ์พิมพ์บุรพา มีจำนวน 272 หน้า ได้รับรางวัลชมเชยประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กวัยรุ่นในงานหนังสือแห่งชาติปี พ.ศ. 2554 (ชนประเสริฐ คินทรักษ์, 2555) และรางวัลชนะเลิศประเภทวรรณกรรมเยาวชน จากรางวัลเซเว่นบุคควอร์ด ปี พ.ศ. 2554 โดยโครงการเซเว่นบุคควอร์ด (ม.ป.ป.) ได้กล่าวยกย่องผลงานเรื่องนี้ว่า “หนังสือเรื่องนี้เรียบเรียงด้วยสำนวนภาษากระชับ สละสลวย และมีความไพเราะงดงามสอดคล้องกับเนื้อหา มีการเปรียบเทียบคมคาย ให้ภาพพจน์และเข้าใจง่าย การนำเสนอเนื้อหาแบ่งเป็นบทย่อย มีการขึ้นต้น และจบบทที่สอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างดี และแทรกภาพประกอบสวยงามเข้ากับเนื้อเรื่อง นับเป็นหนังสือที่มีคุณค่า ทั้งสำหรับเยาวชนและผู้ใหญ่”

สำหรับเรื่อง หมา (อยู่) วัด เขียนโดย โสมประภัสร์ ชันธุสุวรรณ พิมพ์ครั้งที่ 23 ในปี พ.ศ. 2564 โดยสำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์ มีจำนวน 144 หน้า ผลงานได้รับรางวัลชนะเลิศรางวัลแว่นแก้ว ปี พ.ศ. 2551 เนื้อหาผสมผสานแนวคิดและหลักธรรมทางพุทธศาสนา ดังที่ปรากฏในคำนำว่า “อยากจะให้เด็ก ๆ และผู้อ่านทั่วไปได้ฉุกละหุกคิดว่าเราโชคดีแค่ไหนที่เกิดเป็นคน มีความสามารถที่จะรู้ผิดชอบชั่วดี และมีศาสนาเป็นเครื่องนำทางชีวิต นับตั้งแต่พ้นจากครรภ์มารดา” (โสมประภัสร์ ชันธุสุวรรณ, 2564)

ผู้วิจัยสำรวจในปี 2568 พบงานวิจัยที่น่าสนใจ 4 เรื่อง ได้แก่ กุณฑิกา ซาพิมล (2557) ศึกษา รูปแบบ และองค์ประกอบในด้านกลวิธีการแต่งและการใช้ภาษา โดยพบการศึกษาวรรณกรรมบางเรื่อง ได้แก่ บันทึกสี่เท้าจากหัวใจผู้ไร้บ้าน และ หมา (อยู่) วัด 2) จิตรภรณ์ กาญจกรพิทักษ์ (2557) ศึกษา องค์ประกอบในนวนิยาย โดยพบการศึกษากการสร้างตัวละครสุนัขแบบสมจริงในเรื่อง หมา (อยู่) วัด 3) ZHUANG LIQUN (2560) ศึกษา กลวิธีการแต่งและแนวคิดในนวนิยายโดยพบการศึกษาวรรณกรรม นักล่าผู้น่ารัก และ 4) ทิพวรรณ แสงทอง (2564) ศึกษาแนวคิดและคุณค่าในนวนิยาย โดยพบการศึกษาวรรณกรรมเรื่องหมา (อยู่) วัด แม้ว่าผลงานทั้งสามเรื่องจะได้รับการยกย่องและศึกษาในหลายด้านมาแล้ว แต่จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่จะศึกษาองค์ประกอบเรื่อง กลวิธีการแต่ง หรือประเด็นเฉพาะบางส่วนเท่านั้น ยังไม่มีการศึกษาที่วิเคราะห์ตัวละครสุนัขอย่างเป็นระบบ ทั้งในด้าน ประเภท ลักษณะ กลวิธีการสร้าง กลวิธีการนำเสนอ และบทบาทของตัวละคร ทำให้องค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้ตัวละครสัตว์ในวรรณกรรมเยาวชนยังมีช่องว่างและไม่สมบูรณ์

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาดังกล่าว โดยอ้างอิงแนวคิดทฤษฎีจาก นักวิชาการ ได้แก่ แนวคิดด้านประเภทตัวละครของรีนฤทัย สัจจพันธุ์ และคณะ (2563) แนวคิดด้าน ลักษณะตัวละครของสุวิชา วรรณคง และคณะ (2565) กลวิธีการสร้างตัวละครตามแนวคิดของสายทิพย์ นุกุลกิจ (2539) กับแนวคิดของวิริยะ สิริสิงห (2551) กลวิธีการนำเสนอตัวละครตามแนวคิดของสายทิพย์ นุกุลกิจ (2539) และแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทตัวละครของกิริติ ชนา (2552)

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ตัวละครสุนัขในวรรณกรรมสำหรับเยาวชนในด้านประเภท ลักษณะ กลวิธีการสร้าง กลวิธีการนำเสนอ และบทบาทของตัวละคร

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพและวิจัยเอกสาร โดยใช้ ระเบียบวิธีวิเคราะห์วรรณกรรมเป็นกรอบหลัก มีขั้นตอนดังนี้ 1. สำรวจและรวบรวมข้อมูลแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นคัดเลือกวรรณกรรมเยาวชน ที่มีตัวละครเอกเป็นสุนัข ได้รับรางวัล ระดับชาติ ช่วงปี พ.ศ. 2550–2560 และยังมีผู้ศึกษาน้อย จำนวน 3 เรื่อง คือ บันทึกสี่เท้าจากหัวใจผู้ไร้บ้าน นักล่าผู้น่ารัก และ หมา (อยู่) วัด 2. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตัวละครสุนัข จำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

ประเภทและลักษณะของตัวละคร กลวิธีการสร้างตัวละคร กลวิธีการนำเสนอตัวละคร และบทบาทของตัวละคร 3. สรุปผลการวิเคราะห์ อภิปรายผล และจัดทำข้อเสนอแนะ 4. เรียบเรียงเนื้อหาทั้งหมดและนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์วรรณกรรมพบว่าตัวละครสุนัขมีลักษณะเด่นด้านบุคลิกลักษณะที่ชัดเจนและน่าประทับใจ เนื่องด้วยมีกลวิธีการสร้างและนำเสนอตัวละครหลายวิธีอย่างกลมกลืนและเหมาะสม ส่วนบทบาทของตัวละครสุนัขมีความหลากหลายไปตามความสัมพันธ์ระหว่างสุนัขกับสุนัข และสุนัขกับมนุษย์ ดังนี้

1. **ประเภทและลักษณะของตัวละครสุนัข** ผลการวิเคราะห์ประเภทของตัวละครในเรื่องสามารถแบ่งได้ 2 ประเภทคือ 1.1) ตัวละครเอก พบว่ามี 4 ตัว ได้แก่ 1) ซีเปีย ในเรื่องบันทึกสี่เท้าจากหัวใจผู้ไร้บ้าน 2) มะเขือ และ 3) ลิลลี่ ในเรื่องนักร้องน่ารัก และ 4) ทองเทา ในเรื่องหมา (อยู่) วัด และ 1.2) ตัวละครประกอบ พบว่ามี 6 ตัว ได้แก่ 1) วนิลา 2) ไม้ม และ 3) ลาบา จากเรื่องบันทึกสี่เท้าจากหัวใจผู้ไร้บ้าน 4) แซม และ 5) ไชมอน จากเรื่องนักร้องน่ารัก และ 6) เปลือย จากเรื่องหมา (อยู่) วัด ตัวละครเหล่านี้มีลักษณะเด่นที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ประเภทและลักษณะของตัวละครสุนัข

ชื่อนวนิยาย	ประเภทของตัวละคร	ชื่อตัวละคร	ลักษณะของตัวละคร							
			กตัญญู รู้คุณ จงรัก ภักดี ซื่อสัตย์ ต่อเจ้า นาย มนุษย์	ใจดีมี เมตตา สุภาพ อ่อน น้อม เป็นมิตร แท้	ฉลาด ใฝ่รู้ ช่าง สังเกต รอบคอบมี ไหวพริบ แก้ ปัญหาได้	กล้า หาญ อดทน มีมานะ เป็นนัก สู้ชีวิต	เสียสละ รับผิดชอบ รัก สัจจะ มี ภาวะ ความเป็น ผู้นำ	มองโลกใน แง่ดี มี จินตนาการ ร่าเริง รัก ธรรมชาติ	เข้าใจ ชีวิต รู้คิด ชอบช่วยเหลือ มีทักษะ การสอน ใจ	มี สัญชาตญาณ การล่า เอาแต่ใจ ชอบใช้กำลัง ต่อสู้ยาก เป็นผู้นำ
1.บันทึกสี่เท้าจากหัวใจผู้ไร้บ้าน	ตัวละครเอก	ซีเปีย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-
	ตัวละครประกอบ	วนิลา	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓	-
		ไม้ม	✓	✓	✓	✓	-	✓	-	✓
		ลาบา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-
2.นักร้องน่ารัก	ตัวละครเอก	มะเขือ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	ตัวละครประกอบ	ลิลลี่	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-
		แซม	✓	✓	✓	✓	-	-	✓	✓
		ไชมอน	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓	-
3. หมา (อยู่) วัด	ตัวละครเอก	ทองเทา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	ตัวละครประกอบ	เปลือย	✓	✓	-	-	-	✓	-	-
รวม 10 ตัวละคร			10	10	9	9	7	7	7	4

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า ตัวละครเอกทุกตัวมีลักษณะเด่นที่ตรงกัน 7 ลักษณะ ได้แก่ 1) กตัญญู รู้คุณ จงรักภักดี ซื่อสัตย์ต่อเจ้านายมนุษย์ 2) ใจดีมีเมตตา สุภาพอ่อนน้อม เป็นมิตรแท้ 3) ฉลาด ใฝ่รู้ ช่างสังเกต รอบคอบ มีไหวพริบ แก้ปัญหาได้ และ 4) กล้าหาญ อดทน มีมานะ เป็นนักสู้ชีวิต 5) เสียสละ รับผิดชอบ รักษาสัจจะ มีภาวะความเป็นผู้นำ 6) มองโลกในแง่ดี มีจินตนาการ ร่าเริง รักธรรมชาติ และ 7) เข้าใจชีวิต รู้ผิดชอบชั่วดีและมีทักษะการสอนใจ ซึ่งล้วนเป็นลักษณะนิสัยที่ดีและค่อนข้างคงที่ นอกจากนี้ยังพบว่าตัวละครเอก 2 ตัวมีลักษณะนิสัยเพิ่มอีกหนึ่งข้อคือ 8) มีสัญชาตญาณการล่า เอาแต่ใจ ชอบใช้กำลังต่อสู้และอยากเป็นผู้ชนะ ซึ่งเป็นลักษณะนิสัยเชิงลบ แต่ไม่ส่งผลร้ายแรงต่อตัวละครอื่นและปรากฏเพียงชั่วคราว ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่าตัวละครสุนัขลักษณะนิสัยที่ดีที่มีคุณธรรมความดีของความเป็นมนุษย์ตามแนวคิดของสุริชา วรรณคง และคณะ (2565) หรือ “สัตว์ประเสริฐ” มากกว่า “สัตว์เดรัจฉาน” เป็นภาพแทนของผู้ที่มีทั้งความรักและความดี เป็นแบบอย่างที่ดีของเยาวชนและบุคคลทั่วไป

2. กลวิธีการสร้างตัวละครสุนัข จากการวิเคราะห์ตัวละครสุนัขในวรรณกรรมตามกรอบแนวคิดของสายทิพย์ นุกูลกิจ (2537) และวิริยะ สิริสิงห์ (2551) พบว่ามีกลวิธี 4 วิธี ได้แก่ 1) สร้างตัวละครให้มีบทบาทตามเนื้อเรื่อง 2) สร้างตัวละครให้สมจริง 3) สร้างตามอุดมคติ และ 4) สร้างตัวละครให้เป็นจุดศูนย์กลางของเรื่อง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์กลวิธีการสร้างตัวละครสุนัข

ชื่อนวนิยาย	ชื่อตัวละคร	กลวิธีการสร้างตัวละคร			
		สร้างตัวละครให้มีบทบาทตามเนื้อเรื่อง	สร้างตัวละครให้สมจริง	สร้างตามอุดมคติ	สร้างตัวละครให้เป็นจุดศูนย์กลางของเรื่อง
1.บันทึกสี่เท้าจากหัวใจผู้ไร่บ้าน	ซีเปีย	✓	✓	✓	✓
	วนิลา	✓	✓	✓	–
	ไม้	✓	✓	✓	–
	ลาบา	✓	✓	–	–
2.นกล่าผู้นำรัก	มะเขือ	✓	✓	✓	✓
	ลิลลี่	✓	✓	✓	–
	แซม	✓	✓	✓	–
	ไซมอน	✓	✓	✓	–
3. หมา (อยู่) วัด	ทองเทา	✓	✓	✓	✓
	เปสีย	✓	✓	–	–
รวม 10 ตัวละคร		10	10	8	3

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์พบว่า กลวิธีการสร้างตัวละครที่ปรากฏในตัวละครทุกตัวมี 2 กลวิธี คือ 1) การสร้างตัวละครให้มีบทบาทตามเนื้อเรื่อง โดยกำหนดบทบาทของตัวละครแต่ละตัวอย่างสอดคล้องกับโครงเรื่องและแก่นเรื่อง และกำหนดลักษณะนิสัย บุคลิก พฤติกรรมของตัวละครแต่ละตัวให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้เรื่องน่าสนใจ ชวนติดตาม และ 2) การสร้างตัวละครให้มีความสมจริง โดยกำหนดภูมิหลัง สร้างลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของตัวละครให้สอดคล้องกับธรรมชาติของตัวละครที่เป็นสุนัขแต่มีความรู้สึกนึกคิดเหมือนมนุษย์ซึ่งมีความซับซ้อนและผันแปรไปตามบริบททางสังคมและสภาพแวดล้อม อีกทั้งยังสร้างอุปสรรคหรือปัญหาให้กับตัวละครฝ่าฟันอย่างน่าตื่นเต้นและ

สมเหตุสมผล ทำให้เรื่องราวมีความสมจริง กลวิธีสร้างตัวละครที่ปรากฏในตัวละคร 8 ตัว คือกลวิธี 3) การสร้างตัวละครตามอุดมคติ โดยกำหนดลักษณะของตัวละครให้มีคุณสมบัติที่ดั่งงามและค่อนข้างสมบูรณ์แบบ คือมีทั้งความดีและความถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับชีวิตที่ดั่งงามตามอุดมคติของสังคม ส่วนกลวิธีที่พบในตัวละครจำนวนน้อยที่สุดเพียง 3 ตัว คือ กลวิธี 4) การสร้างตัวละครให้เป็นจุดศูนย์กลางของเรื่อง พบเฉพาะตัวละครเอกซึ่งเป็นศูนย์กลางของเรื่อง มีบทบาททั้งเป็นผู้เล่าเรื่องและดำเนินเรื่อง เชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครต่าง ๆ โดยรวมแล้วจะเห็นว่าผู้แต่งใช้กลวิธีการสร้างตัวละครแบบผสมผสานกันทั้งสร้างตามบทบาทอย่างสมจริงและคงคุณสมบัติที่ดีตามอุดมคติ

3. การนำเสนอตัวละครสั้น ผู้วิจัยพิจารณาการนำเสนอตัวละครสั้นตามแนวคิดของสายทิพย์ นุกุลกิจ (2539) ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลวิธี คือ 1) วิธีการนำเสนอโดยตรง แบ่งเป็น 2 วิธีย่อย ได้แก่ 1.1) ผู้แต่งบรรยายเอง 1.2) ตัวละครอื่น ๆ สนทนาหรือคิดเกี่ยวกับตัวละคร และ 2) วิธีการนำเสนอโดยอ้อม แบ่งได้ 3 วิธีย่อย ได้แก่ 2.1) บรรยายการกระทำของตัวละคร 2.2) บรรยายความคิดของตัวละคร และ 2.3) แทรกบทสนทนาของตัวละคร จากการวิเคราะห์ตัวละครเอกและตัวละครประกอบที่สำคัญจำนวน 10 ตัวละคร พบว่าผู้เขียนนวนิยายทั้งสามเรื่องใช้กลวิธีการนำเสนอตัวละครทั้ง 2 กลวิธี ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์กลวิธีการนำเสนอตัวละครสั้น

นวนิยาย	ตัวละคร	1. วิธีการนำเสนอโดยตรง		2. วิธีการนำเสนอโดยอ้อม		
		1.1 ผู้แต่งบรรยายเอง	1.2 ตัวละครอื่น ๆ สนทนาหรือคิดเกี่ยวกับตัวละคร	2.1 บรรยายการกระทำของตัวละคร	2.2 บรรยายความคิดของตัวละคร	2.3 แทรกบทสนทนาของตัวละคร
1.บันทึกสี่เทาจากหัวใจผู้ไร่บ้าน	1.1 ซิเปีย	-	✓	✓	✓	✓
	1.2 วนิลา	-	✓	✓	-	✓
	1.3 ไม	-	✓	✓	-	✓
	1.4 ลาบา	-	✓	✓	-	✓
2.นักล่าผืนน้ำรัก	2.1 มะเขือ	-	✓	✓	✓	✓
	2.2 ลิลลี่	-	✓	✓	-	✓
	2.3 แซม	-	✓	✓	-	✓
	2.4 ไชมอน	-	✓	✓	-	✓
3. หมา (อยู่) วัด	3.1 ทองเทา	-	✓	✓	✓	✓
	3.2 เป็ลย	-	✓	✓	-	✓
รวม 10 ตัวละคร		-	10	10	3	10

จากตารางจะเห็นได้ว่า กลวิธีการนำเสนอตัวละครที่พบในวรรณกรรมแบ่งได้เป็น 2 กลวิธีใหญ่ คือ 1) วิธีการนำเสนอโดยตรง และ 2) วิธีการนำเสนอโดยอ้อม สำหรับกลวิธีพบมากที่สุดคือ วิธีการนำเสนอโดยตรง โดยตัวละครอื่น ๆ สนทนาหรือคิดเกี่ยวกับตัวละครนั้น และวิธีการนำเสนอโดยอ้อม โดย (1) บรรยายการกระทำของตัวละคร และ (2) แทรกบทสนทนาของตัวละครนั้น ซึ่งพบรวมทั้งหมด 10 ตัว รองต่อมาคือ การบรรยายความคิดของตัวละครนั้น ซึ่งพบน้อยที่สุดมีเพียงตัวละคร 3 ตัว

4. บทบาทของตัวละคร การพิจารณาบทบาทของตัวละครในงานวิจัยนี้ ยึดแนวคิดของกิริตี ชนา (2552) ที่กล่าวว่าบทบาทของตัวละครเป็นความสัมพันธ์ที่มีต่อตัวละครอื่นหรือต่อสังคม จากการศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครสุนัขด้วยกัน และระหว่างสุนัขกับมนุษย์ พบว่ามีลักษณะสองด้าน คือ ด้านบวก ได้แก่ ความรัก ความผูกพัน การพึ่งพาและความหวังดี เสมือนสมาชิกครอบครัวและสังคม ส่วนด้านลบ ได้แก่ ความขัดแย้ง การเอาเปรียบ และการทำร้ายซึ่งกันและกัน

4.1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครสุนัขกับตัวละครสุนัข

(1) แม่-ลูก วนิลา ตัวละครจากเรื่อง บ้านที่ใกล้เท้าจากหัวใจผู้ไร้บ้าน เป็นกรณีเด่นของสุนัขในบทบาทแม่ หลังประสบอุบัติเหตุรถยนต์ก่อนสิ้นชีพ เธอยังคงให้คำสอนแก่ลูกซีเปียให้รักดีและรักเจ้าของ ดังตัวอย่างเช่น : “ซีเปีย ลูกต้องรัก... คนของลูก... ให้มาก ๆ จำไว้ว่า แม่... รักลูก... เสมอ...” “ลาก่อนครับ แม่นิลาของผม ขอให้วิญญาณของแม่ไปสู่สุคติ ผมรักแม่เสมอ” (ชนประเสริฐ ดินทรักษ์, 2553) จากบริบทดังกล่าว สะท้อนถึงความผูกพันอันลึกซึ้ง ความเสียสละและความรักอันบริสุทธิ์ของแม่วนิลา ที่ปรารถนาให้ลูกมีชีวิตที่มั่นคงและมีความสุขในอนาคต

(2) พ่อ-ลูก บทบาทพ่อสุนัขในวรรณกรรมชิ้นนี้มีจำนวนน้อยและสื่อภาพบิดาที่ไร้ความรับผิดชอบ เช่น แรมโบ้ จากเรื่องหมา (อยู่) วัด ทำหน้าที่เพียงผู้ให้กำเนิดเท่านั้น ไม่เคยเลี้ยงดูและสร้างความผูกพันกับลูกเป็ล้อย นิสัยและบุคลิกอันไม่น่ารักของบิดายังสืบทอดไปสู่ลูก ทำให้เป็ล้อยประสบปัญหาการเข้าสังคม ถูกกลั่นแกล้งและถูกรังแกทั้งร่างกายและจิตใจ

(3) สามี- ภรรยา ตัวละครที่มีบทบาทเป็นสามี โดยเฉพาะที่มีความสัมพันธ์กับภรรยาพบว่า มีน้อยมากและเป็นภาพแทนของสามีที่ไม่ดีด้วย เช่น: สามีของวนิลาในบริบทเนื้อหานี้ “...เขาไซคิเลื้อเกินที่ได้อยู่บ้านหลังใหญ่ มีที่นอนอุ่นๆ มีอาหารกิน อิ่มทุกวัน ไม่เคยต้องอดอยากเหมือนเรา คนพวกนั้นรักและเอาใจใส่ ดูแลอย่างดี เขาไม่เคยทำร้ายพ่อของพวกหนูเลย” “แล้วทำไมแม่ไม่พาเราไปอยู่กับพ่อล่ะจ๊ะ” “ไม่ได้หรอกลูก ถึงยังงี้พวกเรามันก็แค่มาจรถ คนของพ่อหนูเขารังเกียจเรา เขาไม่ได้อยากให้พ่อมาเจอกับแม่หรอก (ชนประเสริฐ ดินทรักษ์, 2553) จากบทสนทนาที่สะท้อนปัญหาการแยกครอบครัวคู่สมรส สาเหตุมาจากความต่างฐานะชีวิตและทัศนคติไม่ยอมรับสุนัขจรจัดของมนุษย์ ทำให้ภรรยาและลูกต้องถูกทอดทิ้งขาดการอยู่ร่วมกัน

(4) พี่ - น้อง มีลักษณะความสัมพันธ์ 2 แบบคือ 1) พี่น้องแท้ๆ ที่มีพ่อแม่เดียวกัน เช่น ซีเปียกับพี่น้องอีก 2 ตัว เป็นลูกของแม่วนิลา และ 2) พี่น้องที่มาอยู่รวมบ้านร่วมครอบครัวใหม่ด้วยกันและมีความสัมพันธ์ที่ผูกพันลึกซึ้งดุจมีพ่อแม่เดียวกัน เช่น ซีเปียกับไม้มิมีบทบาทสำคัญในฐานะพี่ชายใจดี เป็นเพื่อนเล่นและพี่ชายที่ให้ความรัก ความสุข แนะนำสั่งสอนและชี้แนวทางชีวิต รวมทั้งให้ข้อคิดเตือนใจแก่ตัวละครเอก ในขณะที่ซีเปียก็เป็นน้องที่รัก ผูกพันและเชื่อฟังพี่

(5) เพื่อน- เพื่อน ตัวละครสุนัขที่มีความสัมพันธ์ในฐานะเพื่อนร่วมรุ่นและเพื่อนร่วมโลก ทั้งแบบเพื่อนทั่วไปและแบบเพื่อนแท้ คือมีความผูกพันลึกซึ้ง มีความจริงใจต่อกัน ยอมเสียสละชีวิตเพื่อเพื่อนได้ ดังเช่น มะเขือกับลิลลี่ในเรื่อง นักล่าผู้น่ารัก ดังตัวอย่างเช่น: “ไป! ลิลลี่ วิ่ง!... วิ่ง!” เปลวไฟแลบลามตามหลังใกล้เข้ามาแล้ว เสียงปะทุของมันดังลั่นขึ้นกว่าเดิม ... “รีบไป” ลิลลี่ตะโกนสุดเสียงก่อนจะล้มลง “ไม้มิ ลิลลี่ ต้องไปด้วยกัน ลูกขึ้น ลูกขึ้น ฉันจะไม่ทิ้งเธอ ...ผมผลักลิลลี่ไปข้างหลังพยายามหาทางออก”

(ชนประเสริฐ คินทรักษ์, 2553) จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า มะเขือในฐานะเพื่อนคอยให้ความช่วยเหลือและปกป้องลิลลี่ เมื่อเกิดเหตุไฟไหม้ทั้งหมู่บ้าน มะเขือไม่ยอมทิ้งให้ลิลลี่อยู่เพียงลำพัง ยอมเสี่ยงอันตรายพยายามช่วยเหลือเพื่อนอย่างสุดความสามารถ

(6) **ผู้ใหญ่-ผู้เยาว์** เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสุนัขที่อายุต่างกัน ซึ่งเต็มไปด้วยความรัก ความเมตตาและความเคารพซึ่งกันและกัน ดังกรณียายยวงเงินกับชีเปีย ในเรื่องบันทึกสี่เท้าจากหัวใจผู้ไร้บ้าน ตัวอย่างเช่น: “สวัสดิ์คร่ำบ้าย ผมขออาศัยอยู่ด้วย... ยายแก่แล้วมองไม่เห็น หูก็ไม่ไว มาอยู่ด้วยกัน ช่วยดูแลกันนะ” “คร่ำบ้าย” (ชนประเสริฐ คินทรักษ์, 2553) จากเห็นได้ว่า ยายยวงเงินในฐานะผู้ใหญ่ให้คำปรึกษาและความเมตตา ในขณะที่ชีเปียผู้เยาว์แสดงความเคารพเชื่อฟัง ความสัมพันธ์ดังกล่าวสะท้อนมิตรภาพต่างวัยที่อบอุ่นกลมเกลียว

(7) **ผู้นำ - สมาชิกของชุมชน** ตัวละครสุนัขที่มีบทบาทเป็นผู้นำหรือหัวหน้าชุมชนปรากฏชัดเจนในเรื่องหมา (อยู่) วัด ตัวอย่างเช่น: กลุ่มแรมโบ้ “กลุ่มที่หนึ่งนำโดย (คุณแรมโบ้) ... พี่แกเป็นหมารุ่นใหญ่ที่อยู่มานานอยู่ยาว มีความแข็งแรงและดุไม่เบา... แต่พี่แกก็เป็นผู้นำกลุ่มที่เข้มแข็ง มีลูกสมุนอยู่ในความดูแลไม่น้อย ดูเหมือนจะมากกว่ากลุ่มอื่นด้วยซ้ำ กลุ่มของคุณแรมโบ้อยู่ที่พื้นที่บริเวณลานหน้าโบสถ์ ... ถ้าใครคิดจะเข้ามาทำอะไรแถวนี้คงต้องคิดหนัก หนักมาก ๆ ด้วย” (โสมประภัสร์ ชันธุสุวรรณ, 2564) จากบทบาทของตัวละครสุนัขดังกล่าวได้รับการยอมรับเป็นหัวหน้ากลุ่ม เนื่องจากมีลักษณะนิสัยที่สมกับการเป็นผู้นำ เช่น เก่งกล้า แข็งแกร่ง เด็ดเดี่ยว และไม่ยอมแพ้ รวมถึงมีสัญชาตญาณในการปกป้องอาณาเขตของตน จึงมักเป็นฝ่ายชนะในการต่อสู้เพื่อแย่งชิงพื้นที่ สมาชิกของกลุ่มเป็นผู้ตามหรือผู้อยู่ภายใต้การคุ้มครอง ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ

(8) **ผู้ทำร้าย-ผู้ถูกทำร้าย** ผู้ทำร้ายส่วนใหญ่เป็นตัวละครประกอบที่เป็น “ตัวร้าย” เช่น หมาเจ้าถิ่น-วนิลา ในเรื่องบันทึกสี่เท้าจากหัวใจผู้ไร้บ้าน ดังตัวอย่างเช่น: “... บางครั้งก็ถูกพวกหมาเจ้าถิ่นมันรุมทำร้ายต้องหนีหัวซุกหัวซุน ใช้ชีวิตอย่างนั้นอยู่มาหลายปี ถึงจะลำบากแค่ไหนแม่ก็ไม่เคยคิดอยากเข้าใกล้คนอีกเลย แม่บอบช้ำจากการกระทำของคนมาเยอะเกินไป มากเสียจนคิดว่าไม่อาจรับอะไรได้อีกแล้ว” แม่หยุดถอนใจเบาๆ (ชนประเสริฐ คินทรักษ์, 2553) จากข้อความจะเห็นได้ว่า แม่วนิลาในฐานะ “ผู้ถูกทำร้าย” ต้องเผชิญกับการถูกรุมทำร้ายจากพวกหมาอหังการเจ้าถิ่นและมนุษย์บางคนมานานหลายปี ทั้งเจ็บปวด บอบช้ำและจำฝังใจ

4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครสุนัขกับตัวละครมนุษย์

(1) **ลูก-พ่อแม่** ตัวละครสุนัขมีฐานะดุจเป็นลูกของมนุษย์ ตัวอย่างเช่น ชีเปียกับแม่จ๋าและพ่อเขียว จากสุนัขจรจัดสู่สมาชิกของครอบครัว ได้รับการดูแล ช่วยชีวิต และปกป้องคุ้มครอง เช่น “ไม่เป็นไรนะ มาตรงนี่เถอะ เดี่ยวกินข้าวเสียก่อน” “ชีเปียนะ มีชื่อใหม่ มีชีวิตใหม่ด้วย” (ชนประเสริฐ คินทรักษ์, 2553) นอกจากนี้ เมื่อชีเปียได้รับบาดเจ็บ แม่จ๋าก็รีบช่วยเหลือและพาส่งโรงพยาบาลด้วยความห่วงใย “เปีย อย่าตายนะลูก... แม่รักหนู” (ชนประเสริฐ คินทรักษ์, 2553) จะเห็นว่าแม่จ๋าและพ่อเขียวเลี้ยง

คูชีเปียเสมือนบุตร ช่วยเปลี่ยนชีวิตจากสุนัขจรจัดให้มีความมั่นคง ส่วนชีเปียก็รักดีตอบแทนด้วยการปกป้องเจ้าของ เกิดความสัมพันธ์อันลึกซึ้งเสมือนครอบครัว

(2) **เพื่อน-เพื่อน** ความสัมพันธ์มิตรภาพระหว่างสุนัขและมนุษย์ปรากฏเด่นชัดผ่านคูชีเปีย-เก่ง จากเรื่อง บ้านที่ก๊อเท้าจากหัวใจผู้ไร้บ้าน ดังตัวอย่างเช่น: “โลกที่มีเด็กชายวัยสี่ขวบเป็นเพื่อนเล่น เพื่อนกิน และเพื่อนนอน ผมรักเพื่อนตัวน้อยของผมเหลือเกิน ผมมีความสุขจริงๆ” เมื่อครอบครัวฟีดาวย้ายถิ่นฐาน เก่งขอร้องผู้เป็นแม่พาชีเปียร่วมเดินทางแต่ไม่สำเร็จ ดังบทสนทนา: “ไม่นะแม่ เอาเกียไปด้วย เก่งจะพาเกียไปด้วย” “โอ...แม่ อย่าทิ้งมันเลย เกียมันจะอยู่ได้อย่างไร” (ชนประเสริฐ คินทรักษ์, 2553) เห็นได้ว่าเก่งยังคงเอาใจใส่ชีเปีย แม้สุนัขไม่ได้รับการยอมรับจากคนในแคมป์ ส่วนชีเปียก็ผูกพันไม่เต็มใจจากลาเพื่อน ความสัมพันธ์ดังกล่าวแสดงว่ามิตรภาพระหว่างมนุษย์และสุนัขก่อให้เกิดความอบอุ่นทางจิตใจ มีคุณค่าไม่แพ้ความสัมพันธ์ของมนุษย์กันเอง

(3) **สัตว์เลี้ยง-เจ้าของ** ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์เจ้าของและสุนัขสัตว์เลี้ยงแบ่งได้เป็นสองรูปแบบ คือแบบชั่วคราวและแบบยืนยาวตลอดชีวิต ยกตัวอย่างชีเปียกับฟีดาว โดยชีเปียได้รับการเลี้ยงดูในช่วงวัยเด็กเพียงชั่วคราว เมื่อเติบโตแสนหล่อลงจึงถูกทอดทิ้งกลายเป็นสุนัขจรจัด ดังตัวอย่างเช่น : “คนนะมีหลายแบบ ในเวลาที่พวกเรายังเล็กเหมือนที่ลูกเป็นอยู่ที่นี่ คนส่วนใหญ่เขามักจะเอ็นดู อยากเลี้ยง อยากดูแล อยากให้เราไปอยู่กัเขา แต่เมื่อโตขึ้น พอความน่ารักของเราลดลง เขา... ก็อาจทิ้งเรา” นอกจากนี้ยังมีกรณีคนงานเลี้ยงสุนัขเพื่อเผ่าทรพีสิน แต่เมื่อய่างงานก็ทิ้งสัตว์เลี้ยงเพื่อหาตัวใหม่แทน ดังเนื้อหาอ้างอิงเดียวกัน: “คงจะโดนทิ้งแล้วมั้ง พวกคนงานบางที่เขาเอาหมามาเลี้ยงไว้เผ่าของ พอได้งานที่อื่นก็ไปหาหมาตัวใหม่” (ชนประเสริฐ คินทรักษ์, 2553) จากเนื้อหาดังกล่าวพบว่าความเอาใจใส่ของเจ้าของขึ้นอยู่กับประโยชน์ทางรูปลักษณ์และหน้าที่ของสุนัข หากสัตว์เลี้ยงสูญเสียคุณประโยชน์ดังกล่าวก็จะถูกทอดทิ้งกลายเป็นสุนัขจรจัด

(4) **ผู้ด้อยโอกาส-ผู้ให้** ตัวละครสุนัขมีบทบาทเป็นผู้ด้อยโอกาส ในขณะที่ตัวละครมนุษย์คือผู้ให้ เช่น ให้อาหาร ที่พักอาศัยชั่วคราว รักษาอาการบาดเจ็บ ตัวอย่างที่ชัดเจน เช่น ลิลลี่ – ฟิปปุ ในเรื่อง นักล่าผู้น่ารัก “... ผมกับลิลลี่ก้มหน้าลงกินกันเงียบๆ จนหมด ...บ๊อณาให้ลิลลี่แล้วฟิปปุเอาผ้าห่มมาปูตรงมุมห้องลิลลี่ วางลงนอนอย่างนุ่มนวล “เฮอะละ ไม่รู้ว่าหนูไปทำอะไรมาแต่ตอนนี้ต้องพักก่อน ไม่งั้นอาจจะไม่มีโอกาสเดินอีกเลยรู้ไหมลิลลี่” (ชนประเสริฐ คินทรักษ์, 2553) จากเนื้อหาเห็นได้ว่า มะเขือและลิลลี่อยู่ในฐานะผู้ด้อยโอกาสที่ต้องเผชิญภาวะอดอยากและบาดเจ็บจากชะตากรรม ส่วนฟิปปุปฏิบัติหน้าที่ผู้ให้ความช่วยเหลือ ดูแลรักษาบาดเจ็บ จัดหาอาหารและที่พักให้แก่สุนัขทั้งสอง ความสัมพันธ์นี้สะท้อนความเกื้อกูลระหว่างมนุษย์กับสัตว์ที่ยากไร้ ถูกทอดทิ้งหรือได้รับความทุกข์จากการถูกทำร้าย

(5) **ของขวัญ-ผู้ซื้อ** ตัวละครสุนัขมีบทบาทเปรียบเหมือน “ของขวัญ” ที่เจ้านายมนุษย์ซื้อไปมอบเป็นของขวัญแก่คนรัก เช่น ลิลลี่-เจ้านาย ในเรื่องนักล่าผู้น่ารัก ดังตัวอย่างเช่น “วันแรกที่ฟิปปอมบซื้อฉันมา เขาพาฉันมาซื้อดอกไม้ที่นี่ ตอนนั้นฉันตัวเล็กนิดเดียวเอง เขาเอาน้ำใส่ในตะกร้าดอกลิลลี่ผูกโบสีชมพูแบบนี้แหละไปให้พี่แยมเป็นของขวัญวันเกิด...จากวันนั้น ฉันก็กลายเป็นนางฟ้าตัวน้อย ๆ ของคนทั้งคู่”

...แต่เวลาผ่านไปไม่กี่เดือน...มันคงไม่มีทางกลับไปเป็นอย่างเดิมอีกแล้ว ไม่มีนางฟ้าตัวน้อย ๆ อีกแล้ว มะเขือ เดียวนี้ มีแต่เพียงหมาขาเป๋ น่าเกลียด น่ารำคาญตัวหนึ่งเท่านั้น” น้ำตาของเธอไหลพราก (ชนประเสริฐ คินทรักษ์, 2553) จากตัวอย่างเห็นได้ว่า ลิลลี่ถูกซื้อเป็นของขวัญแทนความรักให้แก่พี่แย้ม ได้รับการดูแลอย่างดีในตอนแรก แต่เมื่อความสัมพันธ์ของเจ้าของเจ้าของเสื่อมลง เธอก็ประสบความบาดเจ็บและถูกมองข้าม สะท้อนปัญหามนุษย์มองสุนัขเป็นเพียงสิ่งของตามอารมณ์ความชอบเท่านั้น

(6) **สินค้า- ผู้ชาย** ตัวละครสุนัขมีบทบาทเปรียบเหมือน “สินค้า” ขณะที่ตัวละครมนุษย์เป็น “ผู้ชาย” เป็นบทบาทที่แสดงถึงความสัมพันธ์เชิงการค้า เช่น แซม-เจ้าของฟาร์ม ในเรื่อง *นักล่าผู้น่ารัก* ดังตัวอย่างเช่น “ไอ้บ้าเอ๊ย นี่มันเอาเห็บหมัดมาติดไอ้แซมไปเท่าไรแล้ว ไอ้เบ้ม มึงนะมึง ดูเลหมายังไงวะ กูตัดเงินเดือนเสียดีไหม พรุ่งนี้ไอ้แซม มีประกวดด้วย ถ้าไปเกาคันคะเยออยู่บนเวทีเสียชื่อฟาร์มตายหัว เอ้า เฮ้ย ใครไล่มันออกไปสิวะ ยืนเฉยกันอยู่ได้ ต้องให้บอกทุกเรื่องหรือไง” (ชนประเสริฐ คินทรักษ์, 2553) จากเนื้อหาพบว่า เจ้าของดูแลแซมในฐานะสินค้าเพื่อแสวงหาผลกำไรทางธุรกิจ ความเอาใจใส่ที่มอบให้ ขึ้นอยู่กับมูลค่าเชิงการค้า ในขณะที่ปฏิเสธและไม่ยอมรับสุนัขตัวอื่นที่ไร้มูลค่าทางการค้า แสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของผู้ชายกับสุนัขสินค้าไม่ได้มาจากการผูกพันทางอารมณ์เหมือนครอบครัว แต่อ้างอิงตามประโยชน์เชิงเศรษฐกิจเท่านั้น

(7) **สัตว์ร้ายน่ารังเกียจ-ผู้กำจัด** สุนัขจรจัดกลุ่มหนึ่งถูกมนุษย์ตราหน้าว่าเป็นสัตว์ร้าย อุนิสิยดุร้าย น่ารังเกียจ ทำให้ตกเป็นเป้าหมายการขับไล่และกำจัด ยกตัวอย่างแมวนิลาจากเรื่อง *บันทึกลี้* เท้าจากหัวใจผู้ไร้บ้าน ที่ถูกคุกคามจากคนงานก่อสร้างและคนจับหมา ดังตัวอย่างเช่น: “หลายเดือนต่อมามีคนย้ายเข้าไปอยู่ที่ตึก เขาไม่ชอบพวกเราเลยสั่งให้คนที่เป้นยามคอยเอาไม้ขว้างไล่เราเสมอ ทั้ง ๆ ที่เราก็กินไม่ได้ไปยุ่งเกี่ยวอะไรด้วย ... บางตัวก็เร่ขอบไปหากระรานคนเขา เขาก็เลยวางยาเบื่อตายไปหลายตัว ส่วนพวกที่เหลืออยู่เขาก็เรียกคนมาจับ มันเป็นภาพที่น่ากลัวเหลือเกินลูกเอ๊ย” แม่หลับตาลงอย่างปวดร้าว (ชนประเสริฐ คินทรักษ์, 2553) จากเนื้อหาเห็นได้ว่า แมวนิลาและฝูงสุนัขต้องประสบการขับไล่ วางยาและการจับกักอย่างต่อเนื่อง สะท้อนทัศนคติเชิงลบของมนุษย์บางกลุ่มที่ตราหน้าสุนัขจรจัดว่าเป็นสัตว์ร้ายไม่พึงประสงค์ จึงปฏิบัติการกำจัดขับออกจากแหล่งอาศัยของพวกมัน

(8) **ขยะหรือภาระที่หมดประโยชน์-ผู้ทิ้ง** สุนัขที่สิ้นประโยชน์ต่อมนุษย์ถูกมองเสมือนขยะหรือภาระที่ก่อความรำคาญทั้งร่างกายและจิตใจ จึงถูกเจ้าของทอดทิ้ง ดังกรณีมะเขือกับเจ้าของฟาร์มจากเรื่อง *นักล่าผู้น่ารัก* ดังตัวอย่างเช่น “ลีนเสียงเจ้านายก็ก้มลงคว่ำเศษไม้ท่อนสั้น ๆ ขว้างตรงมาทางผมที่ยังยืนนั่งรากับมีของหนักๆ ทับอยู่บนหลัง “มะเขือ หลบ” เสียงแหลมใสของลิลลี่กระตุกให้ผมรู้สึกตัว ... ไม้ท่อนนั้นลอยลิวมาเฉี่ยวโดนโคนขาหลังเข้าจนได้ ผมสะดุ้ง ไม่เจ็บนักหรอกถ้าเทียบกับความเจ็บแปลบที่กำลังทิ่มแทงหัวใจอยู่ในตอนนี้” (ชนประเสริฐ คินทรักษ์, 2553) จากเหตุการณ์ดังกล่าว เจ้าของฟาร์มปฏิบัติอย่างรุนแรงต่อมะเขือ เพราะมองว่าสุนัขไร้บ้านจะนำพาเห็บหมัดมาติดสัตว์เลี้ยงในฟาร์ม มะเขือจึงรับรู้วาทนเองถูกมองเป็นขยะที่ไม่เป็นที่ต้องการ ความสัมพันธ์นี้สะท้อนปัญหาการทอดทิ้งสุนัข เมื่อสัตว์ไม่สามารถสร้างประโยชน์ได้ก็กลายเป็นภาระที่มนุษย์ต้องการกำจัดทิ้ง

ผลวิเคราะห์ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่าตัวละครสุนัขมีลักษณะคล้ายมนุษย์ มีชีวิตจิตใจ เพราะมีกลวิธีการสร้างและนำเสนอตัวละครอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกัน สามารถถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตสุนัขไร้บ้านได้อย่างสร้างสรรค์ ทั้งการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรารถนาความรักความเมตตา และคุณค่าทางจิตใต้บาบาทความสัมพันธ์ทั้งด้านดีและด้านร้ายสะท้อนมิตรภาพความผูกพันและปัญหาทางมนุษยธรรมที่น่าสะเทือนใจ ซึ่งให้เห็นคุณค่าของความรักและความดีที่ควรมีในสัตว์ประเสริฐ

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ตัวละครสุนัขจากวรรณกรรมเยาวชนจำนวน 3 เรื่อง จำแนกตัวละครได้เป็น 2 ประเภท คือ ตัวละครเอกและตัวละครประกอบ ตัวละครเอกทำหน้าที่ขับเคลื่อนโครงเรื่องและเป็นแกนนำเสนอเหตุการณ์สำคัญ ในขณะที่ตัวละครประกอบช่วยเสริมการดำเนินเนื้อหา สร้างความขัดแย้งและช่วยเผยให้เห็นบุคลิกภาพรวมถึงพัฒนาการของตัวละครเอก ทำให้เรื่องราวมี่ความสมบูรณ์และมีเสน่ห์มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผู้แต่งออกแบบบุคลิกตัวละครทั้งด้านบวกและด้านลบเพื่อเสริมความสมจริงให้สอดคล้องกับบริบทเรื่อง โดยภาพรวมตัวละครส่วนใหญ่เน้นคุณลักษณะเชิงบวก อำนวยความสะดวกให้ผู้อ่านรับรู้อารมณ์และทำความเข้าใจทัศนคติของตัวละครได้ง่ายยิ่งขึ้น

1. ด้านประเภทและลักษณะตัวละคร ผลการศึกษาพบว่าตัวละครสุนัขมีลักษณะของความเป็นมนุษย์ที่ดี ได้แก่ กตัญญูรู้คุณ จงรักภักดี ซื่อสัตย์ ความเป็นมิตร ฉลาดรอบคอบ กล้าหาญ อดทน มีภาวะผู้นำ และเป็นนักสู้ชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของกุนทิกา ซาพิมล (2557) ที่สรุปว่าสุนัขมีลักษณะเด่นด้านความซื่อสัตย์ สามัคคี และรักครอบครัว นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามผลงานวิจัยของ จิตราภรณ์ กาญจกรพิทักษ์ (2557) และยังสอดคล้องกับลักษณะความซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อเจ้าของ ตามผลงานวิจัยของทินภาส พาหะนิษฐ์ (2551) อนึ่ง ผู้วิจัยค้นพบประเด็นใหม่ที่ไม่ปรากฏในงานวิจัยเดิม คือตัวละครสุนัขสองตัวมีลักษณะเชิงลบตามสัญญาชาตญาณธรรมชาติ ได้แก่ สัญชาตญาณล่า อุปนิสัยเอาแต่ใจและชิงชนะด้วยกำลัง การแสดงลักษณะดังกล่าวไม่ก่อความเสียหายร้ายแรง แต่ช่วยเสริมความสมจริงของเนื้อเรื่อง สรุปได้ว่าตัวละครสุนัขมีลักษณะเด่นเป็นสัตว์ประเสริฐมากกว่าสัตว์เดรัจฉาน สามารถเป็นต้นแบบเชิงบวกแก่ผู้อ่านและเยาวชนได้ 2. ด้านกลวิธีการสร้างตัวละคร ผลการวิเคราะห์พบว่าผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีการสร้างตัวละคร 4 วิธี ได้แก่ สร้างตัวละครให้มีบทบาทตามเนื้อเรื่อง สร้างตัวละครให้สมจริง สร้างตามอุดมคติ และสร้างตัวละครให้เป็นจุดศูนย์กลางของเรื่อง โดยส่วนใหญ่ใช้กลวิธีผสมผสานกัน ทำให้ตัวละครสัตว์กลายเป็นมนุษย์ยังคงอัตลักษณ์ความเป็นสุนัขไร้บ้าน แต่มีจิตใจที่เต็มเปี่ยมด้วยความรักและความดี กล่าวเฉพาะกลวิธีที่ 2 สร้างตัวละครให้สมจริงสอดคล้องกับผลวิจัยของจิตราภรณ์ กาญจกรพิทักษ์ (2557) ที่แบ่งการสร้างตัวละครเป็นแบบสมจริงและบุคลาธิษฐาน รวมถึงแนวคิดของ LUO YAN (2560) ที่กล่าวถึงการสร้างตัวละครสัตว์ให้มีลักษณะคล้ายมนุษย์ 3. ด้านกลวิธีการนำเสนอตัวละคร ผู้ประพันธ์นำเสนอตัวละครทั้งทางตรงและทางอ้อม ผสานกันเพื่อแสดงมิติทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ความรู้สึก และค่านิยมของตัวละคร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชุตติมา นาถเสวี (2524) และผลงานวิจัยของกุนทิกา ซาพิมล (2557) ที่ระบุว่า การนำเสนอตัวละครสามารถ

ทำได้ทั้งการบรรยายโดยผู้เขียน การกล่าวถึงจากตัวละครอื่น และการแสดงผ่านพฤติกรรมและบทสนทนา

4. ด้านบทบาทของตัวละคร ตัวละครสนับสนุนสร้างความสัมพันธ์ทั้งภายในกลุ่มสนับสนุนและระหว่างสนับสนุนกับมนุษย์ สะท้อนมิตรภาพ ความผูกพันและปัญหาสังคม สอดคล้องงานวิจัยกฤษณา ซาพิมล (2557) ที่ชี้ว่าตัวละคร มีบทบาทสำคัญในการแสดงอุปนิสัย เหตุการณ์และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ ข้อค้นพบสำคัญ คือความรักของมนุษย์ต่อสัตว์แยกเป็น 2 ประเภท คือความรักตามเงื่อนไขแสวงหาประโยชน์ และความรัก บริสุทธิ์ไม่หวังผลตอบแทน ดังกรณีไซมอน ที่ได้รับการเลี้ยงดูเมื่อยังมีมูลค่าเชิงพาณิชย์ แต่ถูกทอดทิ้งเมื่อไร้ประโยชน์ ตัวละครดังกล่าวเป็นสื่อสะท้อนลัทธิธรรมชีวิตภายใต้แนวคิด "เดรัจฉานผู้ประเสริฐ" เผยให้เห็น ข้อบกพร่องของมนุษย์อย่างเด่นชัด จากการอภิปรายผลทั้ง 4 ด้าน สามารถสรุปได้ว่าผลการศึกษา สอดคล้องกับทฤษฎีและผลงานวิจัยที่ผ่านมา อีกทั้งยังสามารถตีความเชิงลึกเพิ่มเติมได้อีกด้วย ผู้ประพันธ์ สร้างตัวละครสนับสนุนให้มีความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมใกล้เคียงมนุษย์ เพื่อเป็นสื่อถ่ายทอดคุณธรรม ความรัก และความผูกพัน โดยเฉพาะในวรรณกรรมเยาวชนที่มีจุดมุ่งหมายปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึก นอกจากนี้ ยังสะท้อนแนวคิดการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์และสัตว์ รวมถึงช่วยกระตุ้นจิตสำนึกเรื่องความ รับผิดชอบในการเลี้ยงดูสัตว์ ไม่ควรพิจารณาเพียงรูปลักษณ์หรือสายพันธุ์ แต่ต้องประเมินความพร้อมและ หน้าที่รับผิดชอบก่อนตัดสินใจรับเลี้ยง

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการศึกษาตัวละครสัตว์ประเภทอื่น ๆ เช่น แมว นก สุนัขจิ้งจอก ฯลฯ ในวรรณกรรมสำหรับเยาวชนประเภทต่าง ๆ เช่น นวนิยาย เรื่องสั้นและกวีนิพนธ์ เป็นต้น
2. ควรศึกษาวิเคราะห์ตัวละครสัตว์ในวรรณกรรมสำหรับเยาวชนในลักษณะการเปรียบเทียบ ระหว่างวรรณกรรมไทยและต่างประเทศ เพื่อให้เห็นความแตกต่างด้านภาษาและวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กิริติ ชนา. (2552). *เขียนนิยาย: ศาสตร์และศิลป์สู่เส้นทางนักประพันธ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:อ่านเอา เรื่อง
- กฤษณา ซาพิมล. (2557). *การวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ รางวัลหนังสือดีเด่นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานรางวัลวันแวนแก้ว และรางวัล นายอินทร์อวอร์ดระหว่างปีพุทธศักราช 2546-2555* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- โครงการเซเว่นบุคควอร์ด. (ม.ป.ป.). *สำนักพิมพ์ พิมพ์บุรพา*. สืบค้นเมื่อ 13 พฤษภาคม 2569, จาก <https://7book.cpall.co.th/รีวิว/สำนักพิมพ์/สำนักพิมพ์-พิมพ์บุรพา/>

- จิตราภรณ์ กาญจกรพิทักษ์. (2557). *องค์ประกอบของเรื่องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในนวนิยายเยาวชนที่ชนะการประกวดรางวัลแว่นแก้ว พ.ศ. 2544-2553* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ชนประเสริฐ คินทรักษ์. (2553). *บันทึกสี่เท้าจากหัวใจผู้ไร้บ้าน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิมพ์บุรพา.
- ชนประเสริฐ คินทรักษ์. (2553). *นกล่าผู้น่ารัก*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: พิมพ์บุรพา.
- ชนประเสริฐ คินทรักษ์. (2555). *น้ำท่วมดิน*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).
- ชุติมา นาถเสวี. (2524). *วิเคราะห์นวนิยายของ ว. ณ ประมวญมารค* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทิพวรรณ แสงทอง. (2564). *แนวคิดและคุณค่าในนวนิยายสำหรับเยาวชนที่ได้รับรางวัลแว่นแก้ว รางวัลชนะเลิศปี พ.ศ. 2551-พ.ศ. 2560* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ณัฐธิดา วิริยะสัทธา. (2564). *การวิเคราะห์ความขัดแย้งในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วระหว่างปี พ.ศ. 2544-2561* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ทินภาส พาหะนิชัย. (2551). *ตัวละครสุนัขเลี้ยงในวรรณกรรมสำหรับเด็กของมุกุ สะโตะจู* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช. (2545). *เรื่องทองแดง*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช. (2547). *เพื่อนนอน*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า 2000.
- ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช. (2555). *คนรักหมา*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). นนทบุรี: ดอกหญ้า.
- รีนฤทัย ลัจจพันธุ์ และคณะ. (2563). *การอ่านภาษาไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ว. ณ ประมวญมารค. (2555). *นิกกับพิม*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- วิริยะ ลีริสิงห์. (2551). *การสร้างสรรค์วรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สุวิชา วรณคง และคณะ. (2565). *รายวิชาคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ เรื่อง การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตนครศรีธรรมราช.
- สายทิพย์ นุกูลกิจ. (2539). *วรรณกรรมไทยปัจจุบัน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุกัญญา ยงศิริ. (2553). *พระอัจฉริยภาพของ ว. ณ ประมวญมารคในนวนิยายรูปแบบจดหมาย* (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- โสมประภัสร์ ชันธสุวรรณ. (2564). *หมา (อยู่) วัด*. (พิมพ์ครั้งที่ 23). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.

- Luo Yan. (2560). กลวิธีการแต่งและแนวคิดในนวนิยายสำหรับเยาวชนที่ได้รับรางวัลแว่นแก้ว พ.ศ. 2557 (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- Zhuang Liquan. (2559). กลวิธีการแต่งและแนวคิดในวรรณกรรมสำหรับเยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่น บุคหวอร์ด พ.ศ. 2553–2555 (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

